

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою

Факультету суспільно-гуманітарних наук
протокол №1 від «19» березня 2024 р.

Голова вченої ради

Олена АЛЕКСАНДРОВА

ПРОГРАМА

Атестаційного екзамену

(Комплексного кваліфікаційного іспиту)

Галузь знань – 03 Гуманітарні науки

Спеціальність – 032 Історія та археологія

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Київ 2024

Укладачі:

Сергеєнкова Оксана Павлівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології особистості та соціальних практик

Столярчук Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик

Хоружа Людмила Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітології та психолого-педагогічних наук

Леонтъєва Інна Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук.

Михалюк Алла Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук.

Вінник Наталія Дмитрівна, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший викладач кафедри психології особистості та соціальних практик.

Саган Галина Василівна, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої програми (гарант Освітньої програми «Історія та археологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти).

1. Пояснювальна записка

Програма Комплексного кваліфікаційного іспиту для здобувачів вищої освіти, підготована спільно: кафедрою освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти, кафедрою психології особистості факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти за участі гаранта освітньо-професійної програми «Історія та археологія» д.і.н., професора Саган Галини Василівни з метою підготовки та проведення Комплексного кваліфікаційного іспиту.

Зміст програми розроблено на засадах компетентнісного підходу, з урахуванням принципів: системності, інтердисциплінарності, зв'язку теорії з професійно-педагогічною діяльністю. Програма містить пояснювальну записку, зміст та перелік основних питань із навчальних дисциплін («Психологія», «Педагогіка», «Методика навчання історії», «Інклюзивна освіта») критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на завершальному етапі навчання. Метою випробування є перевірка рівня сформованості загальних, фахових компетентностей та результатів навчання у здобувачів вищої освіти освітньої програми «Історія та археологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Пропоновані тестові завдання дають змогу виявити рівень навчальних досягнень студентів: вільного володіння інформацією та оперування термінами і поняттями із психології, педагогіки, методики навчання історії, Тестові завдання розроблено з урахуванням теоретичних завдань, що є визначальними у формуванні професійної компетентності майбутніх бакалаврів історії та археології.

2. Методика проведення комплексного екзамену

Комплексний екзамен проводиться у формі тестування на платформі Moodle.

Тестові завдання складаються з таких видів:

- тести з єдиною правильною відповіддю;
- тести з декількома правильними відповідями;
- тести на встановлення хибності чи достовірності відповіді;
- тести на визначення відповідності.

Загальний час для виконання завдань екзамену – 120 хвилин.

Оцінка відповідей відображається на екрані після завершення тесту. Максимальна кількість балів, що студент може набрати за виконання тестових завдань становить 100 балів.

3. Зміст програми

ПСИХОЛОГІЯ

Предмет, методи та структура сучасної психології

Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Поняття психіки, її функції та структура. Структура та місце психології в системі наук. Поняття про психологічне дослідження, його функції в навчально-виховному процесі школи. Свідомість, її функції, структура та фактори формування. Принципи та етапи здійснення психологічного дослідження. Класифікація методів психології.

Основні поняття теми: психологія, психіка, свідомість, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, спостереження, експеримент.

Пізнавальна та афективна сфери особистості

Поняття про пізнання людиною дійсності, його рівні. Відчуття та сприймання як базові пізнавальні процеси. Пам'ять, теорії її функціонування, види та процеси. Мислення, його функції, операції, види та форми. Мовлення, його функції та види. Уява, її види та форми. Увага як стан свідомості, її види та властивості. Феномен неуважності, його детермінація та симптоматика. Емоції та почуття, їх диференціація та види. Форми переживання емоційних станів людиною. Воля та вольова регуляція. Вольові дії та якості особистості.

Основні поняття теми: відчуття, пам'ять, мислення, мовлення, емоції, почуття, воля.

Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості

Темперамент, його характеристики. Характер, його структура та механізми формування. Здібності, їх види, рівні розвитку та механізми формування. Механізми формування характеру в онтогенезі. Поняття національного характеру.

Основні поняття теми: темперамент, характер, акцентуація, здібності, національний характер.

Психологічний аналіз діяльності та особистості педагога

Поняття про індивіда, особистість та індивідуальність, їх диференціація. Структура особистості. Самосвідомість особистості, її функції та структура. Основні положення психологічної теорії діяльності. Структура та види діяльності. Потреби та мотиви. Особливості педагогічної діяльності.

Основні поняття теми: особистість, індивід, індивідуальність, самосвідомість, діяльність.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Сергеєнкова О. П. Загальна психологія / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка. Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

2. Скрипченко О. Загальна психологія. Навч. посіб./ О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. К. : А.П.Н. 2002. 464 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія. Видання 3-тє перероблене та доповнене. Навчальний посібник. К: Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
4. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія : Навч. посіб. К.: МАУП, 2000. 256 с.
5. М'ясоїд П. А. Загальна психологія : Навч. посіб. 3-є вид., допов. К.: Вища школа, 2004. 487 с.

ПЕДАГОГІКА

Предмет і завдання педагогіки.

Педагогіка як наука, її становлення і розвиток. Стадії розвитку педагогіки. Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки. Джерела розвитку педагогіки. Педагогіка в системі наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Структура педагогічної науки.

Основні поняття теми: педагогіка, виховання, навчання, освіта, розвиток, народна педагогіка, етнопедагогіка, предмет педагогіки, національне виховання.

Сутність освітнього процесу. Функції дидактики.

Сутність і завдання дидактики. Предмет і категорії дидактики. Функції дидактики. Дидактичні системи. Процес навчання: сутність, складники, компоненти, методологічні засади, функції. Типи і види навчання. Навчально-пізнавальна діяльність. Мотивація до навчально-пізнавальної діяльності. Оптимізація та інтенсифікація процесу навчання.

Основні поняття теми: дидактика, категорії, дидактичні системи, навчання, освітній процес, викладання, учіння, наукова теорія пізнання, рушійні сили навчального процесу, знання, уміння, навички, логіка навчального процесу, структура процесу учіння, сприймання, осмислення, розуміння, узагальнення, мотив навчання, оптимізація, інтенсифікація.

Закономірності навчання. Дидактичні принципи і правила

Закономірності навчання: сутність, структура. Поняття принципу та правила навчання. Структура принципів навчання. Характеристика основних принципів навчання.

Основні поняття теми: закономірність навчання, об'єктивні закономірності, суб'єктивні закономірності, загальні закономірності, конкретні закономірності, принцип навчання (дидактичний принцип), правило.

Методи і засоби навчання

Сутність методів, прийомів та засобів навчання. Класифікація методів навчання. Вибір методів навчання. Засоби навчання.

Основні поняття теми: метод навчання, прийом навчання, засіб навчання, класифікація методів навчання.

Форми організації навчання

Види і типи педагогічних систем. Форми організації навчання, їх становлення. Класно-урочна форма навчання в її історичному розвитку. Позаурочні форми навчання. Вимоги до сучасного уроку. Типи уроків, їх

структура. Підготовка вчителя до уроку. Педагогічний аналіз уроку. Сучасні форми навчання.

Основні поняття теми: форма організації навчання, система навчання, урок, етапи уроку, види навчальної роботи, позаурочна діяльність.

Зміст освіти

Система освіти в Україні, її структура. Принципи освіти в Україні.

Сутність і завдання змісту освіти. Теорії організації змісту освіти. Способи викладу матеріалу. Пріоритетні напрями державної політики у сфері освіти. Нормативні документи змісту освіти: стандарти, навчальний план, навчальна програма, підручник, посібник.

Основні поняття теми: система освіти, принципи освіти, теорія формальної освіти, теорія матеріальної освіти, дидактичний утилітаризм, проблемно-комплексна теорія, структуралізм, загальна освіта, політехнічна освіта, професійна освіта, зміст освіти, Державний стандарт, навчальний план, навчальна програма, підручник, навчальний посібник, навчальний предмет.

Діагностика та контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів

Місце і роль діагностики, аналізу й оцінки знань, умінь та навичок учнів у системі освітнього процесу. Суть і основні види контролю успішності учнів. Методи контролю ЗУН учнів. Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Рейтингова система оцінювання навчальної діяльності учнів. Правила і техніка контролю успішності.

Основні поняття теми: діагностика, оцінка, відмітка, функції аналізу й оцінки; попередній контроль, побіжний контроль, повторний контроль, тематичний контроль, періодичний контроль, підсумковий контроль, комплексний контроль, методи контролю, бальна система, компетенція, рівень компетенції, критерії оцінювання, норми оцінок, оцінювальне судження, рейтингова система.

Сутність процесу виховання

Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили, мотиви виховання. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми. Перевиховання: суть, функції, етапи, принципи. Результати процесу виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Основні поняття теми: виховання, процес виховання, об'єктивні чинники, суб'єктивні чинники, свідомість, почуття, навичка, звичка, управління процесом виховання, самовиховання, самопереконавання, самонавіювання, самопідбадьорювання, самозаохочення, самопримус, самоаналіз, перевиховання, виправлення, важковиховувані діти, педагогічно занедбані діти, підлітки-правопорушники, неповнолітні злочинці, вихованість.

Закономірності та принципи виховання

Основні закономірності процесу виховання. Принципи виховання, їх характеристика. Зміст виховання: мета, завдання, змістові компоненти.

Основні поняття теми: закономірності виховання, принципи виховання: цілеспрямованість виховання, зв'язок виховання з життям, єдність свідомості та поведінки у вихованні, виховання в праці, комплексний підхід у вихованні, виховання особистості в колективі, поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю учнів, поєднання поваги до особистості вихованця з розумною

вимогливістю до нього, індивідуальний підхід до особистості, принцип системності, послідовності й наступності, єдність педагогічних вимог школи, сім'ї й громадськості, народність, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізація, демократизація, етнізація.

Напрями виховання

Основні напрями виховання. Розумове виховання: завдання, шляхи, засоби, методи; види мислення. Формування наукового світогляду. Моральне виховання: завдання, зміст, шляхи, засоби. Виховання моральної свідомості та громадянської відповідальності, національної гідності та менталітету, дисциплінованості. Патріотичне виховання. Інтернаціональне виховання. Статеве виховання. Екологічне виховання. Правове виховання. Трудове виховання: значення праці в житті людини. Завдання, принципи, шляхи, засоби, методи трудового виховання. Естетичне виховання: місце, роль, зміст, шляхи, засоби і форми. Фізичне виховання: суть, напрями, засоби, форми.

Основні поняття теми: розумове виховання, мислення, діалектичне мислення, логічне мислення, абстрактне мислення, узагальнююче мислення, категоріальне мислення, теоретичне мислення, індуктивне мислення, дедуктивне мислення, алгоритмічне мислення, технічне мислення, репродуктивне мислення, продуктивне мислення, системне мислення, науковий світогляд, погляди, переконання, моральне виховання, мораль, моральність, моральна свідомість, моральні переконання, моральні почуття, моральні звички, моральна спрямованість, етика, абсолютно вічні цінності, національні цінності, громадянські цінності, сімейні цінності, національна свідомість, етнічне самоусвідомлення, національно-політичне самоусвідомлення, громадсько-державне самоусвідомлення, патріотичне виховання, інтернаціональне виховання, статеve виховання, екологічне трудове виховання, навчальна праця, трудове навчання, суспільно корисна праця, економічне виховання, економічне мислення, потреба, духовність, професійна орієнтація, естетичне виховання, естетична свідомість, естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал, естетика поведінки, фізичне виховання.

Методи виховання

Поняття методу, прийому та засобу виховання. Класифікація методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання. Педагогічні умови використання методів виховання.

Основні поняття теми: метод виховання, прийом виховання, засіб виховання, методи формування свідомості та переконань, методи організації діяльності і формування поведінки, методи стимулювання поведінки і діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Козловський Ю.М., Дольнікова Л.В. Педагогіка. Львів : «Львівська політехніка», 2020. 372 с.
2. Михалюк А.М. Педагогіка : інтерактивний контент : навчально-методичний посібник. Київ : Видавництво «Каравела», 2023. 244 с.
3. Педагогіка (у логічно-структурних схемах та таблицях) : навчальний посібник / уклад. А. А. Марушкевич, Є. С. Спіцин, Н. В. Кошечко. К. : ЦП «Компринт», 2020. 91 с.
4. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : «Львівська політехніка», 2021. 327 с.

5. Суліма Є.М. Педагогіка: практикум : навчальний посібник / Є.С. Суліма, С.О. Деніжна, І.О. Петухова. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 531 с.

Додаткова:

6. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник / К. В. Аймедов, В. В. Бабієнко, В. А. Бабієнко, В. В. Сторож. К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. 352 с.
7. Бондар В. І. Дидактика. К. : Либідь, 2005. 264 с.
8. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання : посібник. К. : Міленіум, 2019. 307 с.
9. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik]. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
10. Практикум з педагогіки / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. 546 с.

Інтернет-джерела:

11. ЕНК «Педагогіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=24635>)
12. Закон України «Про повну загальну середню освіту» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
13. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
14. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року від 14.12.2016 № 988-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934>
15. Максименко В.П. Дидактика: курс лекцій <https://core.ac.uk/download/pdf/33687761.pdf>
16. Нова українська школа : путівник для вчителя 5-6 класів. URL : <http://surl.li/ccwcf>
17. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
18. Сайт Міністерства освіти і науки України <https://mon.gov.ua/ua>
19. Сайт Нова українська школа <https://nus.org.ua/>
20. Український педагогічний словник <https://salo.li/2F8802a>

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ.

Поняття методу та прийому навчання історії.

Поняття «методи навчання та прийоми навчання історії». Різноманітні підходи до класифікації методів викладання історії та їх характеристика. Сутність та зміст традиційних методів навчання: розповідь та пояснення вчителя, бесіда, робота з книгою, ілюстрація та демонстрація тощо.

Основні поняття теми: методи навчання; прийоми навчання; традиційні методи навчання.

Евристичні методи навчання.

Когнітивні методи навчання (наукові, метапредметні, емпатії, змістового бачення, символічного бачення, евристичного спостереження, метод фактів, метод досліджень, конструювання понять, гіпотез і т. ін.); Креативні методи навчання (методи придумування, гіперболізації, «якби...», образно-картинні, «розумового штурму», синектики, «морфологічного аналізу»). Оргдіяльнісні методи, або методи організації навчання (учнівського планування, створення освітніх програм учнів, нормотворчості, взаємонавчання, рецензій, контролю, рефлексій, самооцінки).

Основні поняття теми: евристичні методи; когнітивні методи; креативні методи; оргдіяльнісні методи

Поняття засобу навчання історії. Різні типи навчальних текстів як найважливіший засіб навчання історії.

Поняття «засоби навчання». Класифікація засобів навчання. Актуальні проблеми шкільного підручника з історії. Використання методичних можливостей підручника історії. Класифікація текстових засобів навчання. Методика роботи з історичним документом. Художня та науково-популярна література у навчанні історії. Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії.

Урок як основна форма навчання історії.

Підготовка вчителя до уроку історії. Проектування уроку. Підходи до класифікації уроку історії. Характеристика основних типів уроків. Методика проведення різних типів та елементів структури уроку.

Основні поняття теми: проект уроку; тип уроку.

Нетрадиційні (нестандартні) уроки.

Актуалізація проблеми та основні форми проведення нестандартних уроків. Характеристика структури та методика проведення окремих форм нестандартних уроків (уроку-семінару, уроку-дискусії, уроку-суду, уроку-прес-конференції, уроку теле-, радіопередачі, уроку-салону, уроку-екскурсії, уроку-брейн-рингу, уроку-гри, рольової гри, використання окремих ігрових моментів на уроках історії). Врахування вікових особливостей учнів при виборі нестандартної форми проведення уроку.

Основні поняття теми: форма уроку; нетрадиційні (нестандартні) уроки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Баханов К. Втілення ідеї "занурювання" в практику навчання історії в школі. // ІВШ. - 2001. №11-12.-С. 34-37.
2. Баханов К. Лабораторно-практичні роботи з історії України (методичний посібник для вчителів). - К.: Генеза, 1996. - 208 с

3. Баханов К. Облік індивідуальних досягнень учнів у навчанні історії. // ЇВШУ. - 1999. -№ 2. С 25-27.
4. Баханов К. Педагогічні інновації: навчання історії за комбінованою системою М. Гузика. // ЇВШУ. - 2000. -№ 2. - С 25-31.
5. Давлетов О. Націонал-соціалізм в сучасних українських та німецьких підручниках з історії: яке місце в них відведено показу повсякденного життя. // ІВШ. - 2000. - №11-12. - С. 29-33.
6. Єгоров Г. Експерти Ради Європи про форми і методи викладання історії. // ІВШ. - 2000. №10.-С.
7. Єгоров Г. Підручники громадянознавства: досвід Франції. // ІВШУ. - 1998. - № 2. - С 53-55.
8. Комаров В. Історичні образи: як їх формувати. // ЇВШУ. - 2001. - №2. - С 26-28.
9. Копцюх Б. Використання матеріалів кабінету історії і правознавства у навчально-виховній роботі. // ІВШ. - 2001. - №2. - С 38-39.
10. Копцюх Б. Вірші-загадки у вивченні історії України (7 кл.). // ІВШ. - 1999. - №8-9. - С 25-26. 11. Король О. В. Методика викладання українського народознавства в школі: Навч.-метод. Посібник. - К., 1998.-365С. 902.7(4 Укр.) / К 68 (1 прим.)

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи.

Сутність і зміст поняття «інклюзивна освіта». Поняття «особливі освітні потреби». Особи з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивної освіти. Завдання та принципи інклюзивної освіти. Переваги інклюзивної освіти. Категорії осіб з особливими освітніми потребами відповідно до класифікації ЮНЕСКО. Дослідження у сфері інклюзивної освіти.

Основні поняття теми: інклюзивна освіта, особливі освітні потреби, особа з особливими освітніми потребами.

Зміст забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах та законодавстві.

Міжнародні документи ООН у сфері інклюзивної освіти: Загальна Декларація прав людини (1948), Концепція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (1960), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966), Концепція про права дитини (1989), Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006). Декларації міжнародних Форумів у сфері освіти: Всесвітня декларація про освіту для всіх (1990), Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами (1994). Дакарські рамки дій. Освіта для всіх: Інчхонська декларація. Освіта – 2030: забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти та навчання протягом усього життя (2015).

Основні поняття теми: права людини, Саламанська декларація, Дакарські рамки дій, Інчхонська декларація.

Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.

Законодавство України щодо забезпечення права дітей із особливими освітніми потребами на інклюзивну освіту. Укази Президента України у сфері інклюзивної освіти. Основні положення Постанов Кабінету Міністрів України, що регламентують надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами. Накази Міністерства освіти і науки України щодо організації інклюзивного навчання. Концепція створення та розвитку системи раннього втручання в Україні.

Основні поняття теми: Законодавство України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази Міністерства освіти і науки України, система раннього втручання.

Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.

Впровадження інклюзивної освіти в США: передумови, нормативно-правове забезпечення, мережа закладів. Досвід впровадження інклюзивної освіти в країнах Європи (Італія, Австрія, Бельгія, Нідерланди, Швеція, Німеччина, Норвегія, Фінляндія).

Основні поняття теми: впровадження інклюзивної освіти, зарубіжний досвід, американська система інклюзивної освіти, європейська система інклюзивної освіти.

Характеристика мережі закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

Комбінована система надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами: заклади дошкільної освіти для дітей з ООП, заклади загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням, навчально-реабілітаційні центри; інклюзивно-ресурсний центр, його функції та завдання інклюзивно-ресурсних центрів; ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти. Міжгалузєва підтримка дітей з ООП.

Основні поняття теми: інклюзивна група, санаторна група, ЗДО компенсуючого типу, інклюзивний клас, навчально-реабілітаційний центр, інклюзивно-ресурсний центр, ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти, міжгалузєва підтримка дітей з ООП.

Індивідуальний підхід та етапи соціалізації дітей з ООП.

Сутність поняття «соціалізація дитини з ООП». Основні принципи соціалізації дитини з ООП. Проектування етапів соціалізації дитини з ООП. Роль сім'ї у соціалізації дитини з ООП. Ставлення батьків до дитини із порушеннями у розвитку (за В. Соммерс). Психолого-педагогічні та соціально-економічні умови соціалізації дитини з ООП у закладах освіти.

Основні поняття теми: соціалізація, принципи соціалізації, фактори соціалізації, етапи соціалізації.

Дизайн інклюзивного освітнього середовища.

Дизайн у сфері освіти. Принципи дизайну та особливості його застосування в інклюзивному освітньому середовищі. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з ООП. Медіатека та ресурсна кімната.

Основні поняття теми: дизайн, освітнє середовище, розумне пристосування, допоміжні технології, адаптація, модифікація, ресурсна кімната, медіатека.

Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами.

Основні завдання та функції психолого-педагогічного супроводу. Організація командної роботи психолого-педагогічного супроводу. Асистент вихователя (вчителя) як учасник освітнього процесу. Взаємодія усіх учасників психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі.

Основні поняття теми: психолого-педагогічний супровід, команда психолого-педагогічного супроводу (КППС), асистент вихователя (вчителя), асистент дитини.

Навчання в інклюзивному освітньому середовищі.

Визначення рівня підтримки у дітей з особливими освітніми потребами. Рівні підтримки в освітньому процесі ЗДО та початкової школи. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах освіти. Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дітей з ООП. Сутність традиційного інтенсивного навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Стратегії когнітивного навчання в інклюзивному освітньому середовищі.

Основні поняття теми: рівні підтримки, диференційований підхід.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.
2. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А. А. Київ: «А.С.К.», 2012. 308 с.
3. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
4. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикєєва О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. Київ: ТОВ «Видавничий дім Плеяди», 2013. 100 с.

5. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с.
6. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертутіна [та ін.]; наук. ред. Г. В. Беленька; Київ ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ: Київ ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. 440 с.
7. Кайдалова Г. П. Досвід зарубіжних країн у запровадженні інклюзивного навчання в Україні. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, О. Є. Антонова, Дж. Бішоп та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. № 6 (50). С. 108–113.
8. Компанець Н. М., Луценко І. В. Моделювання індивідуального розвитку дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного ДНЗ : Навчально-методичний посібник Київ: 2017. 66 с.
9. Кравченко Г.Ю., Сіліна Г.О. Інклюзивна освіта в ДНЗ. Київ: Ранок, 2019. 36 с.
10. Луценко І. Організаційні та нормативно-правові аспекти запровадження інклюзивної освіти у дошкільних навчальних закладах Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 2. С. 44–49.
11. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ: 2018. 252 с.
12. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Н. З. Софій. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

Шкала оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни